

Nr 244

Av fru **Svenson m. fl.**, om utredning angående avvägningen mellan vatten- och värmekraft.

(Lika lydande med motion nr 272 i Andra kammaren)

Av vårt lands samtliga utbyggnadsvärda vattenkrafttillgångar, ca 80 miljarder kilowattimmar per år, torde i dag omkring hälften vara utbyggda eller under utbyggnad. Av detta motsvarar befintliga *statliga* vattenkraftstationer jämte nu pågående utbyggnader ca 21 miljarder kilowattimmar per år, medan statens ännu icke utbyggda vattenkrafttillgångar beräknas uppgå till ca 22 miljarder kilowattimmar per år. Av aktuella prognoser över det framtida energibehovet framgår vidare att vattenkraftverken på längre sikt inte kan svara för hela energiförsörjningen. En betydande komplettering med värmekraftverk drivna med olje- eller atomenergi blir därför förr eller senare nödvändig.

Såväl från naturskyddssynpunkt som från andra, bl. a. vetenskapliga och näringsekonomiska, synpunkter är vidare allmänt erkänt att vattenkraften inte bör exploateras till 100 procent utan att så många vattendrag som möjligt bör skonas från större ingrepp. Den nyligen utförda s. k. optimalutredningen synes visa att de rent ekonomiska förutsättningarna för en tidigare övergång till ångkraftverk i dag skulle vara större än vad de ansågs vara för endast några år sedan. Självfallet kan emellertid avvägningen mellan vatten- och ångkraftverk inte göras enbart på ekonomiska grunder. De ovan antydda naturskyddande, vetenskapliga och näringsekonomiska skälen för en mindre omfattande vattenkraftsexploatering kan inte utan vidare omsättas i ekonomiska termer för driftkalkyler utan måste — liksom t. ex. beredskapspolitiska synpunkter och hänsynstagande till befolkningsminoriteter — bli föremål för mera allmänpolitiskt betonade avgöranden.

Trots betydande förändringar i vattenlagen torde naturvårdssynpunkter och bygdeintressen enligt vår mening fortfarande ha betydande svårigheter att göra sig rättmätigt gällande i fråga om vattenkraftens exploatering, och förmodligen är problemen därvid i första hand inte heller att söka på det juridiska planet. Troligare är att svårigheterna ligger i de arbetsformer varunder de stora riktlinjerna för vattenkraftens utbyggnad kommer till stånd. Som redan nämnts är dessa avgöranden till sin natur mera politiska än strikt ekonomiska, och det är av väsentlig betydelse att de därför bereds en bättre och mera översiktlig parlamentarisk prövning än vad som hittills varit fallet.

En sådan prövning är i viss mån beroende av de olika naturskyddande organens organisationsformer och juridiska kompetens, vilken fråga f. n. ligger under utredning, men än viktigare är de former under vilka riksdagen kan fatta slutgiltiga beslut i dessa frågor.

En påfallande brist i handläggningen av dessa avvägningsfrågor är att det ännu inte kunnat upprättas en någorlunda fullständig plan över det framtida kraftverksbyggandet. Den av Kungl. Maj:t i bil. 23 till statsverkspropositionen sid. 121—122 anvisade vägen, att "den närmare avvägningen torde liksom hittills få ske årligen av statsmakterna efter förslag av vattenfallsstyrelsen i samband med verkets anslagsframställningar", är i detta avseende klart otillfredsställande, främst på det sättet att man vid prövningen av varje enskilt ärende saknar möjlighet att överblicka de sammanlagda verkningarna av tidigare genomförda och i framtiden planerade utbyggnader. För att på längre sikt åstadkomma en lämplig avvägning mellan olika intressen torde en mera översiktlig handläggning av frågorna vara nödvändig, och bristen på en sådan har enligt vår mening försatt naturskydds- och bygdeintressena i ett klart underläge.

En till synes framkomlig väg att lösa detta problem vore att det för samtliga vattenkraftprojekt upprättades en riksplan, utifrån vilken en parlamentarisk utredning, med inslag av representanter för bl. a. naturskyddsorganisationerna och olika bygdeintressen, kunde pröva avvägningsfrågorna vattenkraftverk alternativt värmekraftverk med hänsyn till de synpunkter som ovan anförts. En sådan utredning borde kunna verkställas så skyndsamt att den kunde ta ställning även till de nu aktuella utbyggnadsprojekten i Stora Lule älv.

För statens vattenfallsverk torde redan finnas ett betydande utredningsmaterial, som med lämpliga kompletteringar borde kunna sammanställas för detta ändamål inom relativt kort tidrymd. Likaså finns en för naturskyddet och andra ändamål ganska aktuell inventering av önskvärda skyddsobjekt. Självfallet är det vidare önskvärt att en utredning av här antytt slag i största möjliga utsträckning samordnar sin verksamhet med de organ som i övrigt är engagerade i dessa problem, liksom att den bereds möjlighet att utnyttja det material den anser sig behöva för sin verksamhet.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättande av en parlamentarisk utredning för prövning av avvägningen mellan vatten- och ångkraftverk, senare atomkraftverk, med speciellt hänsynstagande till vad som från olika synpunkter kan vara fördelaktigast på längre sikt.

Stockholm den 25 januari 1961

Gärda Svenson

Torsten Bengtson

G. Elofsson

Thorsten Larsson

Sven E. Sundin

Ivan Swanström

Nils-Eric Gustafsson

Torsten Andersson

Bertil Jonasson

Anton Larsson